

Відгук

офіційного опонента канд. арх., професора

Прибеги Леоніда Володимировича

на дисертаційне дослідження Ясінського Максима Романовича «Відтворення кварталів житлової забудови центральних частин малих історичних міст», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Науковий керівник – доктор архітектури,
професор Бевз
Микола Валентинович

Зростання суспільного інтересу до культурних надбань минувшини і розвиток туризму з одного боку й процеси соціальних та економічних перетворень з іншого як ніколи актуалізували проблему збереження історичних міст України, і, зокрема малих міських поселень західного регіону держави. У цьому пам'ятковому урбаністичному надбанні інтегровано багатовіковий довід і традиції формування міських утворень. Збереження їхнього устрою та осмислення планувально-просторової організації є важливою передумовою подальшого розвитку цих міст, пізнання архітектурно-мистецьких особливостей, збереження їхньої своєрідності.

Як відомо, визначальним фактором визнання міста історичним є наявність в його структурі пам'яткових ресурсів – пам'яток історії, археології, архітектури, садово-паркового мистецтва, культурних ландшафтів тощо. Цей пам'ятковий ресурс органічно поєднаний з історично успадкованим розплануванням, характерним природним ландшафтом і традиційною забудовою, що загалом складають просторовий каркас середмістя. Цей історично успадкований просторовий каркас, об'єднавчою й цементуючою основою якого є саме традиційна забудова, визначає вертикальну композицію міста, його своєрідність. Отже, історична житлова забудова, її характер і параметри є досить важливими для збереження урбаністичного пам'яткового утворення. Цим і визначається актуальність дослідження Максима Ясінського, яке спрямоване на визначення засад збереження та відтворення традиційної квартальної забудови історичних міст.

У вступній частині обґрунтовано актуальність наукової праці, визначено мету й завдання, об'єкт та предмет дослідження, вказано на наукове та практичне значення результатів, їхню апробацію.

У першому розділі, «Історіографія та джерельна база дослідження», автор ґрунтовно розглядає вітчизняні законодавчо-нормативні та міжнародні правові акти, наукові напрацювання з питань охорони пам'яток та відновлення історичного середовища. Важливими джерелами інформації дослідження є узагальнення досвіду відновлення та реконструкції історичної забудови, а

також опрацьовані картографічні та архівні документи. Особливої уваги заслуговують матеріали, відібрані за результатами натурних обстежень історичних міст та опитування їхніх мешканців.

У другому розділі, «Методичні основи дослідження кварталів житлової забудови центрів малих історичних міст», автор розкриває передусім методику визначення найбільш характерних міських утворень Західної України як об'єктів поглиблених досліджень, кінцевий перелік яких склав 10 малих історичних міст Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей – Бібрка, Доброміль, Жовква, Комарно, Бережани, Бучач, Підгайці, Болахів, Галич, Рогатин. Залучивши картографічні матеріали, топографічні підоснови та результати натурних візуальних обстежень, автором у названих містах визначені межі середмість, окреслена планувальна мережа та проаналізована просторова організація. Окрім того, в цьому розділі розкриті авторська методика визначення територій історичних кварталів, їхньої забудови, засади дослідження та розроблено методичні підходи щодо відтворення історичної квартальної забудови малих міст.

У третьому розділі автор зосереджує увагу на дослідженні просторової організації середмість, розплануванні кварталів та їхній забудові, а також простежує часові зміни і втрати традиційного характеру забудови, її сучасне використання. Кінцевим результатом авторських досліджень є класифікація житлової квартальної забудови за станом схоронності та визначення історичних типів кварталів за розплануванням.

Четвертий розділ дослідження присвячений визначенню основних чинників та критеріїв відтворення архітектурно-просторової структури кварталів житлової забудови. З урахуванням стану схоронності та сучасних тенденцій перебудови традиційних споруд та історичних міст загалом автором визначені основні чинники, що обумовлюють необхідність відтворення традиційної забудови кварталів – зокрема, значущість збереження історичного середовища середмістя, соціально-економічні та культурні зміни в суспільстві, розвиток матеріально-технічної та ресурсної бази в містах, активізація громадськості в пам'яткооохоронній сфері та потяг до культурного туризму. Визначено також критерії відтворення планувально-просторової організації кварталів і житлової забудови за їхньою історико-культурною значущістю.

Методичні засади відтворення кварталів житлової забудови історичних міст, що викладені у п'ятому розділі, автор розглядає й вибудовує через призму теорії історичного середовища урбаністичного утворення. З урахуванням критеріїв історико-культурної значущості квартальної забудови автор визначає принципи їх відтворення – зокрема, збереження та відтворення розпланування кварталу; наслідування історичної просторової композиції; історико-типологічного наслідування; функціональної відповідності; гармонізації забудови; відповідності регіональній своєрідності. В цьому розділі автором також розроблені практичні рекомендації щодо реалізації теоретичних напрацювань.

Отже, в дисертаційній праці поставлені мета і завдання досягнуті, загальні висновки впливають з послідовно викладеного матеріалу

дослідження, аргументовані й чітко сформульовані. Загалом праця Максима Ясінського є вагомим внеском у розвиток архітектурно-містобудівної науки й пам'яткоохоронної методики, доповнює тему дослідження малих історичних міст України, спрямована на збереження їхньої своєрідності та розвиток.

Структура дисертаційного дослідження охоплює всі аспекти кваліфікаційної роботи й складається з основного тексту, обсягом 150 сторінок, списку використаної літератури, джерел зі 189 позицій та додатків на 97 сторінках. Аналітичний матеріал належним чином проілюстрований.

Загальний зміст дисертаційного дослідження Максима Романовича Ясінського цілком співвідноситься зі змістом автореферату. Основні положення дисертації опубліковано в 5 наукових фахових виданнях України; одна стаття за темою дослідження опублікована в періодичному виданні іншої держави. Ще чотири статті були вміщені в інших періодичних виданнях України.

Результати дослідження були оприлюднені також на вісьмох міжнародних та українських конференціях і знайшли практичне впровадження в проектній практиці автора.

Відзначаючи актуальність дослідження, високий рівень наукової праці, її теоретичну й практичну значущість, маємо висловити окремі зауваження.

1. Передусім, на наш погляд, варто було б поточнити мету дослідження або ж привести її у відповідність із результатами праці. Бо автором мета визначена як розробка науково обґрунтованих положень відтворення кварталів. Але в 5 розділі (п. 5.2) дослідження та загальних висновках сформульовані принципи відтворення втраченої забудови кварталів.
2. Відзначаючи вагомий внесок автора дослідження у вивчення історичної квартальної забудови малих історичних міст Західної України, все ж таки зауважимо, що зібраний під час натурних обстежень величезний пласт фактологічного матеріалу, вміщений у дисертаційній праці, дещо перевантажив 3 та 4 розділи дослідження – зокрема, суто статистичними даними, які дещо приховують аналітичне осмислення сутності квартальної забудови.
3. Як уже відзначалося, автор цілком правомірно розглядає питання відтворення забудови кварталів через призму історичного середовища середмістя. Але будь-які дії в системі історичного міста унормовані законом України про охорону культурної спадщини та низкою нормативних актів. Йдеться про історико-архітектурний опорний план міста й історичний ареал, межі якого визначаються на основі опорного плану. В межах історичного ареалу прописується режим охорони пам'яток та історичного середовища, відповідним чином регламентується й відношення до забудови в межах ареалу. На наш погляд, це досить важливий фактор аргументації і визначення підходів до відтворення історичної забудови кварталів. Втім, автор заторкнув це питання досить побіжно.

Зазначені зауваження не применшують загалом високий науковий рівень дисертаційного дослідження Ясінського Максима Романовича. Дисертаційна робота є всебічно і глибоко опрацьованою, базується на великому обсязі

зібраного матеріалу в натурі; тут всебічно простежений історичний розвиток житлової квартальної забудови, її трансформації в часі та розроблені засади збереження й відтворення, що необхідно для виявлення своєрідності малих історичних міст. Загалом отримані результати є обґрунтованими й значущими для архітектурно-містобудівної науки пам'яткоохоронної методики й практики.

Дисертація Ясінського М. Р. є завершеною науковою працею, що за змістом і результатами дослідження ідентифікується з авторефератом й оприлюднена в авторських публікаціях на наукових міжрегіональних конференціях, знайшла практичне втілення в проектних розробках та навчальному процесі.

Отже, дисертація Ясінського Максима Романовича «Відтворення кварталів житлової забудови центральних частин малих історичних міст», представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді Д35.052.11 при Національному університеті «Львівська політехніка», відповідає вимогам МОН України та Порядкові присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, а її автор Максим Романович Ясінський заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Кандидат архітектури, професор,
завідувач кафедри теорії, історії
архітектури і синтезу мистецтв
Національної академії образотворчого мистецтва і
архітектури

Л. В. Прибега

Підпис Прибеги Л. В. засвідчую:
вчений секретар НАОМА, кандидат
філологічних наук, доцент

Т. А. Касьяненко

